

Tülin Daloğlu¹
ABD Merkezi Direktörü**TRUMP'IN GAZZE PLANI: ORTADOĞU'DA BARIŞ MÜMKÜN MÜ?**

Hamas'ın iki yıl önce 7 Ekim'de gerçekleştirdiği saldırının yıldönümüne tam bir gün kala, bugün, İsrail ve Hamas, Mısır'da dolaylı müzakerelere başlayacaklar. İsrail, 1200 kişinin hayatını kaybettiği, 250 kişinin de rehin alındığı saldırının ertesi günü, Gazze'ye kapsamlı bir askeri operasyon başlattı. O günden bu yana 66 binin üzerinde Filistinli yaşamını yitirdi. Savaşın başlamasından bu yana ilk kez bir Amerikan başkanı, siyasi ağırlığını açıkça ortaya koyarak hem İsrail'e hem de Hamas'a artık durmaları gerektiği mesajını veriyor.

29 Eylül'de, Amerikan Başkanı Donald J.Trump tarafından Beyaz Saray'da açıklanan İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu², Trump'ın Gazze için sunduğu barış planını kabul ettiğini, kameralar önünde açıkladı. Trump, Hamas'a da planı kabul etmesi için pazar günü saat 18.00'e kadar süre verdi. Planın reddedilmesi durumunda, İsrail'e "iş bitirmesi" için tam destek vereceğini de sözlerine ekledi. Hamas³, kendisine verilen sürenin dolmasına 36 saat kala plana olumlu yanıt verdi, ancak kimi maddeler üzerinde müzakereye ihtiyaç olduğunu belirtti.

Mısır'daki müzakerelere de katılacak Trump'ın damadı Jared Kushner ile özel temsilci Steve Witkoff'un yoğun mesailer sonucunda ortaya çıkan 20 maddelik plan, Filistin meselesini kökünden çözecek ve Ortadoğu'ya kalıcı barış getirecek bir proje değil. Masaya konan bu planın, her

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1498>

² ² Matt Spetalnick, Trevor Hunnicutt and Nidal Al-Mughrabi, "Trump secures Netanyahu's agreement to Gaza deal but Hamas support in question," Reuters, September 30, 2025 <https://www.reuters.com/world/middle-east/israeli-forces-advance-ahead-trump-netanyahu-gaza-war-talks-2025-09-29/>

³ "Full text: Hamas's response to Trump plan for ending Gaza war, returning hostages," The Times of Israel, 4 Ekim 2025 <https://www.timesofisrael.com/full-text-of-hamass-response-to-trump-plan-for-ending-gaza-war-returning-hostages/>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazar(lar)ına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

halükarda İsrail'i kayırdığı da açık. Ancak bugün Gazze'de yaşayan sivil halkın, 7 Ekim 2023 öncesindeki yaşamlarını, çözüm bekleyen sorunlarını ve türlü çeşit şikayete konu olabilecek zorluklarını bile özlemle anar hale geldiklerine şüphe yok. Haliyle, bu noktadan sonra bir ateşkes sağlanamadığı takdirde, uluslararası kamuoyundaki artan tansiyonun çaresizliği öfkeye, öfkeyi ise duyarlı toplum kesimlerinde sert protestolara ve nihayetinde hükümetlerinden doğrudan eylem ya da müdahale talebine dönüştürme riski giderek artacaktır.

Bölgedeki Müslüman ülke liderleri de çok iyi biliyorlar ki, akan kanın durması için zaman çoktan geç oldu. Tüm liderler, Trump'ın "samimi" bir çaba içinde olduğuna dair inançlarını dile getiriyorlar. Türkiye, Ürdün, Birleşik Arap Emirlikleri, Endonezya, Pakistan, Suudi Arabistan, Katar ve Mısır dışişleri bakanları⁴, 5 Ekim'de yayınladıkları ortak bir açıklama ile Hamas üzerindeki baskıyı artırdılar. Trump'ın planına tam destek vererek Filistin Yönetimi'nin Gazze'ye dönmesi, tüm tarafların güvenliğini garanti altına alacak bir mekanizmanın tesis edilmesi ve bu doğrultuda İsrail'in Gazze'den çekilmesi yönünde ortak görüş bildirdiler. İki devletli çözüm temelinde adil barışın oluşturulması da bildiride iyi niyetli bir temmeni olarak yer aldı. Hamas'ın ortaya koyduğu "direnişin", Filistinlileri ne devletlerine yaklaştırdığı ne de yaşanabilir bir toprak ortaya çıkardığı da böylece netleşti.

Bir yanda hiç bitmeyecekmiş gibi süren Gazze bombardımanı, diğer yanda bölgenin en büyük Amerikan üssüne sahip Katar'a, Hamas'la mücadele gerekçesiyle saldıran İsrail'in cüreti... Buna, İran'la on iki günde sona eren ancak her an yeniden patlak verebilecek savaş da eklendi. Üstüne bir de Amerika'nın tüm bu gelişmelere tam destek verdiği algısı... İşte Trump'ın planı, tam da böyle bir dönemde, pragmatik bir oldu-bittiyle gündeme geldi. Net olarak söylenebilir ki, Amerika ve İsrail ortaklığının bu bölgedeki hedefi, Hamas dahil irili ufaklı tüm radikal örgütleri ve Müslüman Kardeşler ideolojisini tarihin arşivine kaldırmak. İran'ın sadece nükleer programını değil, bölgedeki tüm kollarını ve yerine paravan savaşlarını yürüten irili ufaklı yapıların sonunu getirmek. Amerika, İsrail'in güvenliğini önceleyerek on yıllardır bu bölgeye aktardığı askeri, diplomatik ve ekonomik kaynakları azaltabilmenin yolunu bulma çabasında.

Amerika'nın bugünkü hamlesi böylesi bir yeltenıştır. Başarılı olur mu? Bugünden kestirmesi zor. Ancak Mısır'daki müzakerelerin tüm taraflar için kritik önemde olduğuna şüphe yok.

Birkaç gün sürme olasılığı olan bu müzakereler öncesinde İsrail, Trump'ın tüm ikazlarına rağmen, son 48 saatte, Gazze şehrinin kuzey ve merkez kesimlerine havadan bomba yağdırmaya devam etti. Saldırıları sonucu en az 65⁵ kişi daha öldü. İsrail medyası, Netanyahu'nun, Hamas'ın, kısmen de olsa olumlu yanıtına "şaşırdığını" bildiriyor. Katar, Mısır ve Türkiye'nin telkinleri ile Hamas'ın da planda itiraz ettiği maddeleri müzakere masasında dile getirmeye ikna edildiği bildiriliyor.

Genel olarak bakıldığında, Hamas, Trump'ın planında, ilk 12 maddeye itirazda bulunmuyor. Ancak 13'ten itibaren tüm maddeler Hamas'ın diskalifikasyonu anlamına geldiğinden, planın birinci aşaması – yani Hamas elindeki ölü ve diri tüm rehineleri teslim etse ve İsrail de 250 müebbet mahkumu ve 7 Ekim sonrası tutuklanan kadın ve çocuk dahil 1700 Gazzeliyi anlaşılmaya varılmasından itibaren ilk 72 saatte serbest bıraksa da devamının nasıl geleceği

⁴ Tuğba Altun, "Türkiye ile 7 ülkeden Trump'ın Gazze'de ateşkes planına ve Hamas'ın yanıtına dair ortak açıklama," Anadolu Ajansı, 5 Ekim 2025 <https://www.aa.com.tr/tr/qundem/turkiye-ile-7-ulkeden-trumpin-gazgede-ateskes-planina-ve-hamasin-yanitina-dair-ortak-aciklama/3708004>

⁵ Rushdi Abualouf (Gazze muhabiri) ve Mallory Moench, "Gazze'de barış: Hamas'ın olumlu yaklaşımı sonrası tüm gözler Mısır'daki görüşmelerde," BBC, 5 Ekim 2025 <https://www.bbc.com/turkce/articles/c2lxq8yn7k7o>

büyük bir endişe kaynağı. Yine de bugün için kilit olan, Mısır'da başlayacak görüşmelerde rehine takasına rıza göstermiş bir Hamas'ı, İsrail'in masada nasıl tutacağı ve eş zamanlı olarak Hamas'ın uzlaşmayı reddederek masadan kalktığında bunu Gazzelilere nasıl anlatacağı. Tüm bu gidişat içinde, belki de riskin büyüklüğünü teslim etmeye yakın bu tavizi küfür gören tarafların, bugünden pek olası görünmeyen takibi adımların atılması için yeni bir alan açma olasılıklarının arifesindeyiz.

Şiddet yoluyla bir şeylerin çözülebileceği yanılsamasına kapılarak savaşa bağışıklık sağlayan bu toprakların, belki de bu "döngüyü kırma" anına gelinmiştir. Yok etmek için dökülen kan, yerini, barışı adım adım inşa etmek için dökülecek tere, tavizin yenik düşmüşlük değil de erdem olduğuna, bu işin başka yolu olmadığı kanaatinin olgunlaşmasına bırakır. Müzakere masasında yer alan tüm tarafların bağlayıcı sorumluluk almalarını zorunlu kılan bir tümden gelişle, ortama soluk aldırarak adımlar belirebilir. Aksi, inkar edilmesi mümkün olmayan bir topyekun bölgesel kalkışmanın nişanesi olabilir.

Başkan Donald J. Trump'ın Gazze'de Savaşı Sona Erdirmeye Yönelik Kapsamlı Planı

1. Gazze, komşularına tehdit oluşturmayan, radikalleşmeden arındırılmış terörsüz bir bölge olacaktır.
2. Gazze, uzun zamandır acı çeken Gazze halkının yararına olacak şekilde yeniden inşa edilecektir.
3. Her iki taraf bu öneriyi kabul ederse savaş derhal sona erecek; İsrail güçleri, rehine değişimine hazırlık için kararlaştırılan hatta çekilecektir. Bu süre zarfında tüm askeri operasyonlar, hava ve topçu bombardımanları da dâhil olmak üzere duracak, cephe hatları ise tamamen aşamalı geri çekilme koşulları sağlanana kadar dondurulmuş şekilde kalacaktır.
4. İsrail, bu anlaşmayı kamuoyuna kabul ettiğini açıkladıktan sonraki 72 saat içinde tüm rehinerler –sağ ve ölü– geri gönderilecektir.
5. Tüm rehinerler serbest bırakıldığında, İsrail; ömür boyu hapis cezasına çarptırılan 250 mahkûmu ve 7 Ekim 2023 sonrasında gözaltına alınan 1700 Gazzeliyi (kadınlar ve çocuklar dâhil) serbest bırakacaktır. Ayrıca, her bir İsrailli rehinenin naaşının teslimi karşılığında İsrail, 15 Gazzelinin naaşını teslim edecektir.
6. Tüm rehinerler iade edildikten sonra, barış içinde bir arada yaşamaya bağlı kalacağını ve silahlarını bırakacağını taahhüt eden Hamas üyelerine af tanınacaktır. Gazze'den ayrılmak isteyen Hamas üyelerine güvenli çıkış ve kabul eden ülkelere geçiş sağlanacaktır.
7. Bu anlaşmanın kabulüyle birlikte Gazze Şeridi'ne derhal kapsamlı insani yardım gönderilecektir. Bu yardımlar, en az 19 Ocak 2025 anlaşmasında öngörülen miktarlar düzeyinde olacak; altyapının (su, elektrik, kanalizasyon) onarımı, hastaneler ve fırınların yeniden işler hale getirilmesi ve enkaz kaldırma ile yolları açmaya yönelik ekipmanların girişini kapsayacaktır.
8. Gazze'ye insani yardım ve dağıtım, tarafların müdahalesi olmaksızın BM ve ajansları, Kızılay (Red Crescent) ve taraflarla bağı olmayan uluslararası kurumlar aracılığıyla yapılacaktır. Refah Sınır Kapısı'nın iki yönlü açılması da 19 Ocak 2025 anlaşmasındaki mekanizmaya tabi olacaktır.
9. Gazze, geçici bir süre için teknokratik ve apolitik bir Filistin komitesinin yönetimine bırakılacaktır. Bu komite, Gazze halkı için kamu hizmetleri ve belediyelerin günlük işleyişinden sorumlu olacaktır. Komite; nitelikli Filistinliler ve uluslararası uzmanlardan oluşacak, yeni bir uluslararası geçiş kurumu olan "Barış Kurulu" tarafından

denetlenecektir. Bu kurumun başkanlığını Donald J. Trump üstlenecek, üyeler ve diğer devlet başkanları arasında Eski İngiltere Başbakanı Tony Blair de yer alacaktır. Kurum, Gazze'nin yeniden inşası için çerçeveyi ve finansmanı sağlayacak; Filistin Yönetimi (PA) reformlarını tamamlayıp güvenli biçimde yönetimi devralana kadar işleyişi sürdürecektir. Bu yapı, Gazze halkına hizmet eden modern ve etkin bir yönetim kurmayı ve yatırım çekmeyi amaçlayacaktır.

10. Trump'ın ekonomi kalkınma planı kapsamında, Orta Doğu'da modern "mucize şehirlerin" inşasında rol almış uzmanlardan oluşan bir panel toplanacak ve Gazze'nin yeniden inşası için öneriler geliştirecektir. Uluslararası gruplar tarafından hazırlanmış birçok yatırım önerisi ve kalkınma planı da değerlendirmeye alınacaktır. Amaç, güvenlik ve yönetim çerçeveleriyle uyumlu yatırımları teşvik ederek iş, fırsat ve umut yaratmaktır.
11. Katılımcı ülkelerle müzakere edilerek özel bir ekonomik bölge kurulacak, tercihli gümrük ve erişim hakları sağlanacaktır.
12. Hiç kimse Gazze'den ayrılmaya zorlanmayacak; ayrılmak isteyenler serbestçe çıkabilecek ve geri dönebilecektir. İnsanların kalmaları teşvik edilecek, daha iyi bir Gazze inşa etme fırsatı sunulacaktır.
13. Hamas ve diğer gruplar, doğrudan ya da dolaylı olarak Gazze yönetiminde hiçbir rol üstlenmeyecek. Tüneller ve silah üretim tesisleri dâhil tüm askeri ve saldırı altyapısı yok edilecek ve yeniden inşa edilmeyecektir. Gazze'nin silahsızlandırılması, bağımsız gözlemciler tarafından denetlenecek; silahların kalıcı olarak kullanılamaz hale getirilmesini içeren bir tasfiye süreci uygulanacaktır. Bu süreç, uluslararası fonlarla desteklenecek "silah alım-geri dönüşüm" ve yeniden entegrasyon programlarıyla yürütülecektir. Yeni Gazze, ekonomik kalkınmaya ve barış içinde birlikte yaşamaya adanacaktır.
14. Bölgesel ortaklar, Hamas ve diğer grupların yükümlülüklerine uyacaklarına ve Yeni Gazze'nin komşularına veya halkına tehdit oluşturmayacağına dair garanti verecektir.
15. ABD, Arap ve uluslararası ortaklarla iş birliği yaparak Gazze'ye derhal konuşlanacak geçici bir Uluslararası İstikrar Gücü (ISF) kuracaktır. ISF, Gazze'de seçilmiş Filistin polis güçlerini eğitecek, destekleyecek ve bu konuda deneyimli Ürdün ile Mısır'a danışacaktır. Bu güç, uzun vadeli iç güvenlik çözümü olacaktır. ISF ayrıca İsrail ve Mısır ile iş birliği içinde sınır bölgelerinin güvenliğini sağlayacak, yeni eğitilen Filistin polisleriyle çalışacaktır. Mühimmatın Gazze'ye girişini engellemek ve yeniden imar için malların hızlı ve güvenli girişini sağlamak kritik öneme sahip olacaktır. Bu amaçla taraflar arasında çatışmasızlık mekanizması kurulacaktır.
16. İsrail, Gazze'yi işgal etmeyecek veya ilhak etmeyecektir. ISF kontrol ve istikrar sağladıkça, İsrail Savunma Kuvvetleri (IDF) belirlenen standartlara, aşamalara ve demilitarizasyonla bağlantılı takvimlere göre geri çekilecektir. Bu süreç, IDF, ISF, garantörler ve ABD arasında mutabakatla belirlenecektir. Hedef, İsrail, Mısır ve vatandaşlarına tehdit oluşturmayan güvenli bir Gazze'dir. Fiilen IDF, işgal ettiği bölgeleri aşamalı olarak ISF'ye devredecek; yalnızca Gazze tamamen güvenli hale gelene kadar sınırlı bir güvenlik hattı varlığını sürdürecektir.
17. Hamas bu öneriyi geciktirir veya reddederse, yukarıdaki tüm adımlar –yardım operasyonları dâhil– IDF'den ISF'ye devredilen, terörden arındırılmış bölgelerde ilerletilecektir.
18. Filistinliler ve İsrailliler arasında zihniyetleri ve anlatıları değiştirmek amacıyla, hoşgörü ve barış içinde yaşam değerlerine dayalı bir dinler arası diyalog süreci başlatılacaktır.

19. Gazze'nin yeniden inşası ilerlerken ve PA'nın reform programı sadakatle uygulanırken, nihayetinde Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkına ve devlet kurma hedefine giden inandırıcı bir yol oluşabilecektir.
20. ABD, İsrail ile Filistinliler arasında barışçıl ve müreffeh bir ortak yaşam için siyasi ufuk belirlemek amacıyla diyalog başlatacaktır.